

5. Іващенко О. В. Підстави і процесуальний порядок виклику учасників кримінального провадження для участі у слідчих (розшукових) діях. Часопис Національного університету "Острозька академія". 2013. № 1(7) С.1–16.

Діана Артуровна ТУПОТІНА,
курсант 3 курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Денис Валерійович СМІРНОВ,
курсант 3 курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Доцент кафедри криміналістики та
домедичної підготовки ФПФОДР
к..ю.н., доцент
Ганна Сергіївна БІДНЯК

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ПІДОЗРЮВАНИХ (ОБВИНУВАЧЕНИХ)

За своїм характером допит – складна багатоаспектна слідча (розшукова) дія, що часто протікає в умовах конфліктної ситуації. Під конфліктною ситуацією розуміють таке поєднання обставин інтересів слідчого (як представника держави), що розслідує кримінальне правопорушення, і допитуваної особи.

Розроблено широкий спектр тактичних прийомів спрямованих на подолання конфліктної ситуації. Застосовуватися вони можуть як окремо, так і в комплексі. Ці прийоми мають тактичний, логічний, психологічний і комплексний характер. Для того, щоб вибрати з них найбільш доцільний і ефективний необхідно враховувати наявність або відсутність у допитуваної особи досвіду, даних, що компрометують його, що ставлять під сумнів доброчесність або, навпаки, свідчать про позитивні якості його особистості, законослухняності, сумлінності, статеві, фізичні, психологічні та вікові характеристики. У зв'язку з цим певними особливостями володіє допит неповнолітніх підозрюваних (обвинувачених).

Особливість допиту неповнолітніх полягає не в передчасній оцінці достовірності, а в тих методах, прийомах, які, з огляду на особливості розвитку дитини, можуть отримати від нього найбільш повну і достовірну інформацію.

Для неповнолітніх характерні недостатній рівень знань, обмежене коло навіть загальноприйнятих понять, відсутність належного досвіду, професійних знань, піднесений емоційний стан під час сприйняття і некритичного ставлення що сприймається, нездатність правильно оцінити вчинки, своєрідний сленг, підвищена схильність до навіювання, фантазування. Все це необхідно враховувати при виборі тактики. [1]

Найважливіше для слідчого – встановити психологічний контакт. І починати його установку потрібно вже на стадії підготовки, врахувати всі аспекти, які подіють на позитивний результат: вибір місця, збирання якомога більш докладної інформації про особу, правильного формулювання питань.

Готуючись до допиту, слідчий повинен детально вивчити середу, в якій живе і виховується неповнолітній, з'ясувати умови життя і виховання, склад сім'ї, її житлові та матеріальні умови, побутове оточення, успішність

неповнолітнього, його інтереси, по можливості приватної розмови з його знайомими, з'ясувати до якої групи він відноситься, дізнатися про його поведінку в навчальному закладі і вдома.

Рекомендується починати допит навіть не з вільної розповіді, а зі звичайної бесіди. Враховуємо, що неповнолітні, викликані на допит, в більшості випадків знаходяться в стані психічної напруги, отже важливо визначити зовнішні ознаки напруги і спробувати зняти його. А зняти його можна, наприклад, застосуваннями наступних тактичних прийомів: залучення в бесіду на тему, яка цікава і слідчому, і неповнолітньому та звернення до позитивних якостей особистості.

Таким чином, застосування тактичних прийомів встановлення психологічного контакту дозволить організувати безконфліктне спілкування з неповнолітнім підозрюваним (обвинуваченим).

Далі допит повинен протікати в формі вільної розповіді, для чого доцільно запропонувати почати розповідь з періоду попереднього цікавить слідчого події. Водночас розраховувати на повні і логічно вибудовані показання не можна. Так званий вільний розповідь часто буває неконкретний. Проте, необхідно дочекатися закінчення цієї розповіді, не варто доказувати за нього, квапити, переривати. [2]

Необхідно відзначити, що неповнолітні, внаслідок недостатньої розвиненості логічного мислення, відсутність досвіду в послідовному і всебічному викладі будь-яких подій, можуть відчувати труднощі у висвітленні обставин скоєного кримінального правопорушення. І завдання слідчого в зв'язку з цим полягає в тому, щоб, не повідомляючи допитуваному фактів, отриманих з інших джерел, допомогти неповнолітньому викласти свої показання в логічній послідовності

Ще однією головною особливістю неповнолітніх є те, що їм навіть після прийняття рішення дати правдиві показання, складно перейти до цього. Вони готові змінити свою позицію, але не знають як це зробити, тому слідчому не слід поспішати з висновками про те, що допитуваний бреше. Необхідно порадити йому подумати, чи варто йому дотримуватися цієї позиції, і роз'яснити йому наслідки обраної ним позиції і найбільш сприятливі для нього варіанти результату справи.

Вибір тактичних прийомів при проведенні допиту неповнолітніх залежить від конкретних обставин справи і особистості допитуваного. Проведення допиту неповнолітніх учасників кримінального судочинства вимагає від слідчого підготовленості та володіння тактичними прийомами. Тільки сукупність цих елементів здатна принести результативність допиту.

Перелік використаних джерел

1. Тактико-психологічні особливості проведення допиту малолітніх та неповнолітніх осіб [Електронний ресурс] / С. В. Калюжна // Приватне та публічне право. - 2017. - № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2017_3_33
2. Психологічні аспекти проведення допиту неповнолітніх [Електронний ресурс] / К. В. Плева, Г. М. Степанова // Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія". - 2018. - Вип. 1 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchfo_2018_1_19